

УДК 792

DOI 10.32461/2226-3209.3.2024.313270

Цитування:

Матіїв І. О. Еволюція театральної культури України в контексті національної ідентичності. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2024. № 3. С. 58–63.

Матіїв Ігор Олегович,

викладач кафедри акторської майстерності
Київського національного університету
культури та мистецтва
<https://orcid.org/0000-0002-1841-9278>
matigorrr@gmail.com

Matiiv I. (2024). Evolution of Theatrical Culture of Ukraine in the context of National Identity. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 3, 58–63 [in Ukrainian].

ЕВОЛЮЦІЯ ТЕАТРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Мета статті – проаналізувати основні аспекти в еволюції театральної культури в Україні в контексті формування та збереження національної ідентичності. **Методологія дослідження** базується на поєднанні різних підходів, зокрема історичного, соціокультурного та мистецтвознавчого аналізу театральних подій та їх взаємодії з політичними, соціокультурними та економічними чинниками. Історичний підхід дозволив простежити основні етапи розвитку театральної культури в Україні, зокрема вплив політичних і соціальних умов на формування національного театру. Мистецтвознавчий аналіз дав змогу зосередитися на естетичних аспектах театральної творчості, а соціокультурний підхід – дослідити взаємозв'язок між театром і суспільством. **Наукова новизна.** Дослідження є новаторським завдяки аналізу впливу сучасних подій, таких як Євромайдан 2014 року та повномасштабне вторгнення 2022 року, на українську театральну культуру, а також дослідженню процесу дерусифікації в театрі. Крім того, в статті підкреслено роль окремих митців та розвиток сучасної драматургії, що акцентує на темі війни й національної ідентичності. **Висновки.** Висвітлено процес формування національної ідентичності в Україні в контексті історичних подій та культурних трансформацій. Незважаючи на різні заборони прагнення знищити національну ідентичність, діяльність видатних національних діячів, зокрема театральних, завжди популяризувала українську культуру. Перспективним напрямом у розвитку театральної культури є врахування всіх ментальних та ідейних відмінностей у межах українських цінностей, оскільки кожен українець на сьогодні переосмислює питання своєї ідентичності. Еволюція української театральної культури є невід'ємною складовою процесу формування та збереження національної ідентичності. Саме театр є важливим інструментом соціокультурного розвитку, який допомагає українському суспільству усвідомлювати свою унікальність та зберігати культурну спадщину.

Ключові слова: культурна спадщина, національні символи, сценічне мистецтво, культурний розвиток, традиції в театрі.

Matiiv Ihor, Lecturer, Department of Acting, Institute of Motion Pictures and Television, Kyiv National University of Culture and Arts

Evolution of Theatrical Culture of Ukraine in the context of National Identity

The purpose of the article is to analyse the main aspects in the evolution of theatrical culture in Ukraine in the context of the formation and preservation of national identity. **The research methodology** is based on a combination of different approaches, including historical, sociocultural and artistic analysis of theatrical events and their interaction with political, sociocultural and economic factors. The historical approach enabled the author to trace the main stages of the development of theatrical culture in Ukraine, in particular the influence of political and social conditions on the formation of the national theatre. The artistic analysis enabled focusing on the aesthetic aspects of theatrical creativity, and the socio-cultural approach – to investigate the relationship between the theatre and society. **Scientific novelty.** The study is groundbreaking in its analysis of the impact of contemporary events, such as Euromaidan 2014 and the full-scale invasion of 2022, on Ukrainian theatre culture, as well as exploring the process of de-Russification in theatre. In addition, the article emphasises the role of individual artists and the development of modern drama, which underlines the theme of war and national identity. **Conclusions.** The process of formation of national identity in Ukraine in the context of historical events and cultural transformations was highlighted. Despite the various prohibitions of the desire to destroy national identity, the activities of outstanding national figures, in particular theatre figures, have always popularised Ukrainian culture. A promising direction in the development of theatre culture is to take into account all mental and ideological differences within the framework of Ukrainian values, since every Ukrainian is currently

rethinking the question of their identity. The evolution of Ukrainian theatrical culture is an integral part of the process of formation and preservation of national identity. The theatre itself is an important tool of socio-cultural development, which helps Ukrainian society to realise its uniqueness and preserve its cultural heritage.

Keywords: cultural heritage, national symbols, stage art, cultural development, traditions in the theatre.

Актуальність теми дослідження . Повномасштабне вторгнення росії на територію України спричинило значні трансформації масової свідомості українців. Вони почали сприймати себе не лише як людей, здатних протистояти зовнішньому вторгненню, але й як спільноту, яка переглядає себе, свою колективну ідентичність. Війна росії проти України – це боротьба за ідентичність, значну частину якої займає культурна спадщина. Театр відіграє ключову роль у формуванні ідентичності та суспільному обговоренні національних цінностей, а його еволюція в умовах воєнного стану може сприяти відображенню змін в менталітеті та перспективи українців щодо збереження національної ідентичності та культурної спадщини у майбутньому.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання розвитку театральної культури в Україні та збереження національної ідентичності було частково розглянуто у працях науковців, проте деякі важливі напрацювання все ж є, зокрема дослідження Ю. Мельничук щодо історичних передумов формування сучасного українського театру у період здобуття державної незалежності. Автор визначив, що пріоритетними для театру в Україні стали питання власної ідентичності, дерусифікації і десовєтизації національного театру, пошуку нових підходів до організації театральної справи [5, 151].

Дослідження І. Ян було присвячено соціокультурним умовам інституціонального становлення музично-драматичного театру в останній третині ХІХ — початку ХХ ст., що є важливим для аналізу загального процесу еволюції цього виду мистецтва. Попри численні державні та цензурні заборони, діяльність видатних національних театральних діячів сприяла популяризації української культури серед широкої поліетнічної глядацької аудиторії [11, 348].

На думку Є. Нищук, особливо актуальною у воєнний час такий вид театральної культури, як моновистава. Це пов'язано з тим, що вона виступає як форма сповіді актора перед глядачем, а також як засіб переосмислення екзистенційних питань та національної самоідентифікації [6, 101]. Звертаючись до трагічних історичних подій України, сучасні драматурги у творах поєднують історичну основу з елементами барочної драми,

аналізують історію крізь призму сучасності, але при цьому базуються на реалізмі як художньому методі зображення дійсності [10, 341].

Як зазначила у своїй праці Т. Бєвз, повномасштабне вторгнення рф в Україну створило нову реальність, зміцнивши почуття політичної єдності та державної ідентичності. Українці продемонстрували собі та світові свою національну самосвідомість і громадянську ідентичність, підтвердивши свою готовність захищати незалежність, територіальну цілісність і єдність, а також культурну спадщину [1, 8]. Ці події стали переломними для українського театру, який разом з українською культурою став зброєю проти «великої російської культури» [9].

Мета статті – проаналізувати основні аспекти в еволюції театральної культури в Україні в контексті формування та збереження національної ідентичності.

Виклад основного матеріалу. Національна ідентичність є співвіднесенням окремого індивіда або групи індивідів з певною нацією. На відміну від етнічної ідентичності, вона не є вродженою, а формується як конструкт, що виникає через діяльність державних інститутів і розвивається навколо них. Вектор національної ідентичності спрямований на формування загальнонаціональних соціальних, політичних та духовно-культурних основ суспільства з метою консолідації його членів [2, 6].

Українська ідентичність має глибокі корені, що виявляються у різних аспектах культури, мистецтва, економіки і в особливому світосприйнятті. Однак тривалий період відсутності національної держави створив умови для культурної та політичної асиміляції українства, що призвело до поступового занепаду національної ідентичності. росія протягом багатьох років використовувала ідентичність та історію як зброя для нападу на Україну, проводячи політику, спрямовану на спотворення уявлень про самобутність українського народу та його прагнення до незалежності. Це реалізувалося через поширення по всьому світу спотворених ідеологічних концепцій, у яких український патріотизм помилково та маніпулятивно ставили на рівень «нацизму» або інших форм людиноненависницьких ідеологій. Таким

чином, агресори прагнули до «денацифікації» України [1, 13].

Проте, незважаючи на різні заборони прагнення знищити національну ідентичність, діяльність видатних національних діячів, зокрема театральних, завжди популяризувала українську культуру серед широкого кола поліетнічної глядацької аудиторії. Наприклад, в останній третині XIX століття розвиток української художньої культури та її складової – української театральної культури – супроводжувався значним духовним піднесенням, що було результатом поширення національно-культурного визвольного руху. Творча спадщина і поетичне слово Т. Г. Шевченка заклали історичний, теоретичний та методологічний фундамент для формування національної самосвідомості, патріотизму, почуття української гідності, а також для усвідомлення та збереження власної національно-культурної ідентичності [11, 344].

На початку XX століття діячі українського національного визвольного руху розробили стратегію національного розвитку, спрямовану на створення власної держави та досягнення широкої національної територіальної та культурної автономії. Під владою імперської доктрини та під дією постійних цензурних обмежень і тиску активні українські діячі виявляли активну суспільно-політичну діяльність, формували національні політичні об'єднання різних спрямувань.

Протягом цього періоду соціальна структура здобула відносну повноту, і сформувалася широка мережа національних, громадських, наукових, культурних та освітніх організацій. вересні 1917 року Молодий театр почав свою діяльність виставою «Чорна Пантера і Білий Медвідь» за п'єсою Володимира Винниченка, оформленою художником Михайлом Бойчуком. Ці вистави вже на початку своєї діяльності відображали силу українського духу та активно досліджували українську ідентичність. Нове покоління митців переосмислювало культурну спадщину театру, адаптуючи її до вимог революційного періоду. Всі зусилля були спрямовані на створення театру, який би виразно відображав національну ідентичність та український національний характер. Ця ідентичність виявлялася не лише у революційних драматичних творах та під керівництвом драматурга, але також в символіці та мистецтві сценографії, які виражали національний код і дух нації.

Для більш глибокого розуміння механізмів національної ідентичності у роки

Незалежності України слід виділити дві ключові деталі цього процесу. Держава підтримувала український театр і кінематограф, які базувалися на класичній літературі, зосереджувалися на сільській тематиці та стереотипних образах українців. Водночас актуалізація архетипів національної культури ставала можливою через звернення до сучасності, використовуючи неklasичні режисерські рішення, сучасні форми та сюжети в театральних і кінематографічних творах.

Євромайдан та Революція Гідності в Україні стали головними факторами, що зумовили посилення національної консолідації українців та формування загальноукраїнської ідентичності.

У період між 2014 і 2018 роками, після Євромайдану, початку війни на Сході України та анексії Криму російською федерацією, в Україні відчутно зросла увага до мистецтва, зокрема театру, як потужного засобу спілкування між різними регіонами країни. Театр став важливим інструментом для встановлення діалогу між прихильниками різних стратегій розвитку України, для примирення між різними національностями, релігійними конфесіями тощо. Значення ліберальних цінностей, таких як права людини, рівність, особиста свобода та самореалізація, стали основою для ідеологічного наповнення театральних фестивалів. Події та вистави, що підкреслюють ці цінності, стали все більш популярними серед глядачів.

Сучасний український театр відрізняється відсутністю моралізаторства, прямолінійності та пропагандистського пафосу. Він створює сцени, де розгортаються різні конфлікти та висвітлюються болючі проблеми, що залишаються предметом дискусій у суспільстві. Іноді театр навіть виступає з пророцтвами. Автори сучасних п'єс не обмежуються жанрами історичної хроніки, трагедії чи драми, але використовують різні шляхи, такі як поєднання історичних фактів з елементами барочної драми або аналіз історії через призму сучасності. Однак вони залишаються вірними реалізму як художньому методу відображення реальності [10, 344].

У період між 2014 та 2018 роками на сценах театрів різних форм власності стали з'являтися нові твори української драматургії, які пропонували свіжі теми та нових героїв, розширювали жанрову палітру п'єс. Програмними виставами стали постановки за творами Наталії Ворожбит, такими як «Вій 2.0», «Квітка Будяк», «Зерносховище» та інші.

Наталія Ворожбит також є авторкою сценарію одного з визначних фільмів сучасності – «Кіборги», а також співавторкою сценарію до екранізації роману Сергія Жадана «Ворошиловград» – «Дике поле» [7]. Окрема варто розглянути творчість С. Жадана, оскільки його поетичні твори вносять значний вклад у розвиток української культури, висвітлюючи важливі національні теми, події та ідеї [3].

Українські митці активно взаємодіють з процесами рефлексії щодо розколів і тріщин української громадянської ідентичності через свої художні практики. Вони досліджують причини і наслідки внутрішніх ідентифікаційних криз, і багато з них успішно поєднують творчість і суспільну діяльність, спрямовану на побудову реального, а не умовного громадянського діалогу про цінності та сенси. Будучи вихідцем зі Сходу України, Сергій Жадан у своїй творчості протистоїть спробам гуманітарного поділу України на Захід і Схід і намагається змінити розмову інтелектуалів з дискурсу розділення на дискурс самоідентифікації. У своїх різноманітних творчих проєкціях митець досліджує різноманітні аспекти кризи української ідентичності, які не займалися ні офіційні структури влади, ні публічна або медійна сфери.

Українське театральне мистецтво, яке існувало до 24 лютого 2022 року, за короткий час зазнало значних змін у ціннісних засадах та швидко відродилося в новому, актуальному світлі в умовах воєнного стану. Це непростий, але захопливий час для українського драматичного мистецтва, який характеризується реалізацією цікавих театральних проєктів. Ці проєкти поєднують у собі футурологічні інформаційні технології з психологічними, соціальними та індивідуальними експериментами. Це відбувається на тлі потреби збереження традицій, як особистісних, так і національних, а також загальнолюдських цінностей [4, 52].

Характерним для цього періоду у театральній культурі є також поява нових жанрів і форм виразності, наприклад модифікації моноєкспозиції через приєднання великої кількості акторів до ЗСУ та інших добровольчих об'єднань. Ці зміни спричинили виникнення нового експериментального жанру – «поезія з окопу». Цей жанровий різновид виявляє суть мистецтва у його екзистенційній функції – бути опором «злу» в умовах війни, дією проти агресора і призначений для формування натхнення у глядачів та реалізації

соціальної місії мистецтва. Ця місія полягає у формуванні спільного простору культурних цінностей, які визначають ідентичність нації, що переживає війну [6, 100].

Війна стала тим каталізатором, що викликав і прискорив якісні зміни в українському театрі:

- перехід на українську мову,
- відмова від російської культури,
- усвідомлення необхідності зміни репертуарної політики,
- збільшення уваги до сучасної української драматургії [9].

Серед українських театрів є ті, що буквально були зруйновані рф, як, наприклад, Маріупольський драматичний театр. Відчуття відповідальності та усвідомлення своєї ролі як рушія соціокультурних і мистецьких змін спонукали режисерку театру Л. Колосову до прийняття рішення стати його директоркою. Першою роботою, яку маріупольські театри розпочали на Закарпатті, стала п'єса про Василя Стуса, представлена в театральній прем'єрі «Крик Нації». Стус став символом відродження Маріупольського театру, визначаючи напрямок його подальшого ідеологічного та практичного розвитку. Вибір цієї видатної української особистості є цілком логічним, оскільки Василь Стус, донецький поет, загинув, борючись за українську мову і культуру [8].

З 1999 року в Херсоні щороку проводився театральний фестиваль «Мельпомена Таврії», де виступали театри з різних країн і міст України. Однак у 2022 році через війну фестиваль відбувся у Львові з 10 по 19 червня в онлайн-режимі. До фестивалю долучилися французькі та португальські театральні колеги, провівши онлайн-показ французького фестивалю «In Extremis» та португальську виставу «Без діалогів, але з жестами». Гасло фестивалю цього року було «Мельпомена Таврії – Голос Херсонщини». Цим українське мистецьке товариство продемонструвало, що, незважаючи на територіальні зазіхання ворога, ідейний та соціокультурний фронт країни залишається незламним.

Важливим театральними подіями за останні роки стали постановки І. Уривського – режисера, який наполегливо займається пошуком нових методів втілення творів української класичної літератури на сцені [5, 155]. Важливу роль у процесі еволюції театрального мистецтва відіграє вистава І. Уривського «Калігула» за п'єсою А. Камю від Національного театру ім. І. Франка. Паралелі між феноменом давньоримської

тиранії та сучасністю постають надто очевидними, допомагаючи глядачеві краще зрозуміти причини, сутність і абсурдність мотивів та дій правителя-тирана. У виставі яскраво відображене явище «циклічного зла» та «мовчазного народу», що слугує чіткою та актуальною алегорією на ворогів українського народу сьогодні.

Серед важливих процесів, що стали невід'ємною частиною еволюції українського театального мистецтва, зокрема після 24 лютого 2022 року, варто відзначити дерусифікацію. Театри Києва, Миколаєва, Харкова, Одеси та інших міст відмовилися від використання прикметника «російський». Передбачається, що у майбутньому, всі аспекти, які з ментальними та ідейними відмінностями, будуть враховані в рамках українських цінностей, оскільки на сьогоднішній день кожен українець переосмислює питання своєї національної, етнічної та особистісної ідентичності.

Наукова новизна. Дослідження є новаторським завдяки аналізу впливу сучасних подій, таких як Євромайдан 2014 року та повномасштабне вторгнення 2022 року, на українську театральну культуру, а також дослідженню процесу дерусифікації в театрі. Крім того, в статті підкреслюється роль окремих митців та розвиток сучасної драматургії, що акцентує увагу на темі війни і національної ідентичності.

Висновки. Питання національної ідентичності, яка є складовою безпеки країни та соціально-відповідальної нації, в Україні набуло особливого значення в умовах війни. Процес її формування відбувається протягом всього життя під впливом різних чинників, одним з яких є культура. Визначено, що протягом значного періоду історії український театр відігравав вирішальну роль у формуванні та утвердженні національної свідомості.

Саме театр є важливим інструментом соціокультурного розвитку, який допомагає українському суспільству усвідомлювати свою унікальність та зберігати культурну спадщину. Сучасні українські митці активно працюють у напрямку розвитку сучасної української драматургії, яка акцентує увагу на темі війни і національної ідентичності., створюючи нові театральні проекти, колективи та вистави.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні основних викликів, що постали перед театрами України в умовах повномасштабного вторгнення, та визначенні всіх можливих шляхів їх вирішення задля подальшого розвитку театральної культури.

Література

1. Бевз Т. Вплив глобалізації на утвердження національної ідентичності в умовах війни: виклики і загрози. *Українознавство*. 2022. №3(84). С. 8-26. URL: [https://doi.org/10.30840/2413-7065.3\(84\).2022.263588](https://doi.org/10.30840/2413-7065.3(84).2022.263588) (дата звернення: 03.07.2024).
2. Герчанівська П. Е. Етнічна та національна ідентичності: вектори розвитку. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2021. № 4. С. 3-8. URL: <https://www.cceol.com/search/viewpdf?id=1055005> (дата звернення: 03.07.2024).
3. Коткова Л. І. Темпоральні аспекти поетики збірки Сергія Жадана «Антенa» (на основі українського й польського видань). *Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку*. Львів–Торунь: Liha-Pres, 2022. С. 42-46. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-10> (дата звернення: 03.07.2024).
4. Крохмальний Р., Крохмальна С. Про деякі концепти сучасного театального мистецтва. *The VIII International Science Conference «Science and practice, actual problems, innovations»*. Amsterdam: International Science Group, 2021. Р. 49-52. URL: <http://reposit.sc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/14027/1/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B2.pdf#page=50> (дата звернення: 03.07.2024).
5. Мельничук Ю. Український театр на шляху до власної ідентичності: історичні передумови, виклики та перспективи. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2021. № 46. С. 151-158. URL: <https://doi.org/10.35619/ucprmk.v38i.483> (дата звернення: 03.07.2024).
6. Нишук Є. Жанрові модифікації моно вистави в соціокультурному дискурсі російсько-української війни в 2022 році. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. №55. С. 97-102. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/55-2-15> (дата звернення: 03.07.2024).
7. Підгора-Гвядзовський Я. Наталя Ворожбит, сценаристка «Кіборгів»: «У нас у кожній частині України йде своя війна». *detector.media*. 2017. URL: <https://detector.media/community/article/132160/2017-11-21-natalya-vorozhbyt-stsenarystka-kiborgiv-u-nas-u-kozhniy-chastyni-ukrainy-yde-svoya-viyna/> (дата звернення: 03.07.2024).
8. Роль театального мистецтва у часі війни. Збруч, 2023. URL: <https://zbruc.eu/node/115133> (дата звернення: 03.07.2024).
9. Струтинський Б. Д. Український театр під час російсько-української війни: зміни, проблеми, тенденції. *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого*. 2023. № 32. С. 30-35. URL: <https://doi.org/10.34026/1997-4264.32.2023.281318> (дата звернення: 03.07.2024).
10. Юган Н.Л. Формування національної ідентичності українського суспільства засобами

театру. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. № 2. С. 341-345. URL: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2019.177715> (дата звернення: 03.07.2024).

11. Ян І. М. Репертуар Українського музично-драматичного театру як чинник збереження культурних традицій Української нації (остання третина XIX – початок XX ст.). *Культура України*. 2018. № 61. С. 342–351. URL: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.061.034> (дата звернення: 03.07.2024).

References

1. Bevz, T. (2022). The Influence of Globalisation on the Establishment of National Identity in the Conditions of War: Challenges and Threats. *Ukrainian Studies*, 3 (84), 8–26. URL: [https://doi.org/10.30840/2413-7065.3\(84\).2022.263588](https://doi.org/10.30840/2413-7065.3(84).2022.263588) [in Ukrainian].

2. Herchanivska, P. E. (2021). Ethnic and National Identities: Vectors of Development. *Herald of the National Academy of Culture and Arts Management*, 4, 3–8. URL: <https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=1055005> [in Ukrainian].

3. Kotkova, L. I. (2022). Temporal Aspects of the Poetics of Serhiy Zhadan's Collection "Antenna" (based on Ukrainian and Polish editions). *Intercultural Communication in the context of Globalisation Dialogue: Development Strategies*, 42–46. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-10> [in Ukrainian].

4. Krokhmalnyi, R., & Krokhmalna, S. (2021). On some Concepts of Modern Theatrical Art. The VIII International Science Conference "Science and Practice, Actual Problems, Innovations" (pp. 49–52). Amsterdam. URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/14027/1/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B2.pdf#page=50> [in Ukrainian].

5. Melnychuk, Yu. (2021). Ukrainian Theatre on the Way to its own Identity: Historical Prerequisites,

Challenges and Prospects. *Ukrainian Culture: Past, Present, Ways of Development*, 46, 151–158. URL: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v38i.483> [in Ukrainian].

6. Nyshchuk, YE. (2022). Genre Modifications of the Monologue in Socio-Cultural Discourse of the Russian-Ukrainian War in 2022. *Current Issues of Humanitarian Sciences*, 55, 97–102. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/55-2-15> [in Ukrainian].

7. Pidhora-Hviadzovskiy, Ya. (2017). Natalya Vorozhbyt, Screenwriter of "Cyborgs": "Every part of Ukraine has its own war going on." *detector.media*. URL: <https://detector.media/community/article/132160/2017-11-21-natalya-vorozhbyt-stsenarystka-kiborgiv-u-nas-u-kozhniy-chastyni-ukrainy-yde-svoya-viyna/> [in Ukrainian].

8. The Role of Theatrical Art in Wartime. (2023). *Zbruch*. URL: <https://zbruch.eu/node/115133> [in Ukrainian].

9. Strutynskiy, B. D. (2023). Ukrainian Theatre during the Russian-Ukrainian War: Changes, Problems, Trends. *Scientific Bulletin of the Kyiv National I.K. Karpenka-Karogo of Theatre, Cinema and Television University*, 32, 30–35. URL: <https://doi.org/10.34026/1997-4264.32.2023.281318> [in Ukrainian].

10. Yuhan, N. L. (2019). Formation of National Identity of Ukrainian Society by means of Theatre. *Herald of National Academy of Culture and Arts Management*, 2, 341–345. URL: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2019.177715> [in Ukrainian].

11. Yan, I. M. (2018). Repertoire of the Ukrainian Music and Drama Theatre as a Factor in Preserving Cultural Traditions of the Ukrainian Nation (the last third of the 19th – the beginning of the 20th century). *Culture of Ukraine*, 61, 342–351. URL: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.061.034> [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 04.07.2024
Отримано після доопрацювання 05.08.2024
Прийнято до друку 12.08.2024*